

TRAGICKÁ LÉTA 1939–1942

Výstava tvoří závěr cyklu Život v Jindřichově Hradci na stránkách Ohlasu od Nežárky a navazuje na výstavy NA SKLONKU MONARCHIE, PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA a PRVNÍ REPUBLIKA. Zahajují ji panely věnované událostem po Mnichovské dohodě z konce září 1938, která znamenala ztrátu pohraničního území a vznik tzv. Druhé republiky.

Bezprostřední okolí Jindřichova Hradce připadlo Německu, město bylo se zbytkem státu spojeno jen úzkým koridorem směrem k Jarošovu nad Nežárkou. Důsledky Mnichova citelně zasáhly do života ve městě. Z funkce starosty odstoupil Ladislav Stehna, kterého v lednu 1939 nahradil Vilém Rösch, jenž se snažil konsolidovat místní politické a hospodářské poměry. Jeho úsilí však zmařila německá okupace: „*Když se ráno ve středu 15. března Hradec probouzel, dovídal se z rozhlasu, že německá armáda překročila hranice republiky a obsazuje zemi,*“ píše se v kronice města. Zdejší Němci vyvěsili prapory s hákovým křížem. Starosta Rösch reagoval výzvou začínající slovy „*Já, český starosta českého města,*“ v níž žádal občany „*o absolutní klid v našem městě*“ a vyjádřil naději, že Němci budou „*plně respektovatí náš mateřský jazyk a národní vývoj.*“

Po likvidaci politických stran vzniklo Národní souručenství, které mělo vystupovat jako reprezentant národa. Vyvíjelo činnost na poli výchovném, kulturním i hospodářském, o níž informoval Ohlas od Nežárky v rubrice Hlídka Národního souručenství.

Situace se vyhroutil, když 1. září 1939 Německo rozpoutalo válku. V Jindřichově Hradci bylo rozpuštěno městské zastupitelstvo, správy se ujal německý „komisařský starosta“ Franz Cach, starosta Rösch byl spolu s dalšími zdejšími osobnostmi zatčen a uvězněn.

Výstava dále připomíná zánik jindřichohradeckého okresu, nesnáze českého školství ve městě, k nimž patřilo nucené přemístění gymnázia a zabavení nové budovy obchodní akademie. Během okupace se čeští obyvatelé regionu zaměřili na uchování národních a historických tradic. Významná byla činnost městského muzea nebo Jarošovské krojové družiny, která živě vystupovala v Českém rozhlasu a pražské „Lucerně“.

Změny se dotkly i Ohlasu od Nežárky, který se stal „listem Národního souručenství.“ Jeho více než sedmdesátiletá existence skončila v roce 1942, kdy bylo po atentátu na Heydricha jeho vydávání s okamžitou platností úředně zastaveno. Výstavu uzavírá připomenutí obětí nacistické zvůle, tragický osud spoluobčanů židovského původu, a stručně shrnutí života ve městě v posledních válečných letech, jež už ovšem Ohlas od Nežárky nezachytil.

Štěpánka Běhalová, František Fürbach

JINDŘICHOHRADECKÉ SOCHY A PAMÁTNÍKY

1. SOUSOŠÍ NANEBEVZETÍ PANNY MARIE (ČÁST 3.)

Dominantní jindřichohradecká sochařská památka prošla v průběhu své existence několika úpravami a restaurátorskými zásahy. První výraznější úprava se odehrála ve 20. letech

19. století, kdy městská rada rozhodla, že kolem sousoší „postaví se nová společná kašna podle plánu J. Schaffera.“ Byly zhotoveny tři kašny, které lemovaly sousoší až do počátku 20. století. Rozsáhlá renovace sousoší proběhla na počátku 70. let 19. století péčí okrašlovacího spolku Vesna. Opravy a doplnění poškozených soch byly zadány sochaři Jindřichu Čapkovi. Při opravě byly mimo jiné „přičiněním pánů c. k. gymn. profesorů“ obnoveny místy již nečitelné nápisy s chronogramy. V neděli 27. října 1872 pak obnovené dílo posvětil probošt Josef Zátka. Již v této době se objevila myšlenka odstranit kašny obepínající sousoší, provedení toho záměru však bylo odloženo.

Kašny byly odstraněny až o 30 let později, ale „odstraněním bývalých nádržek vodních nepřispělo se nikterak k větší ozdobě tohoto překrásného sousoší,“ referoval

v listopadu 1902 místní týdeník, „by spodní jeho část stala se architektonicky přímo ohyzdnou, nyní pak mimo to ještě stávají se koutky tam vzniklé veřejnými záchodky.“ Proto se okrašlovací spolek Vesna rozhodl požádat architekta Jana Kotěru, aby vypracoval projekt na novou podobu spodní části sousoší. Kotěra plány ochotně vyhotovil a podle nich byly úpravy v průběhu roku 1903 provedeny.

Když bylo koncem 30. let 20. století konstatováno,

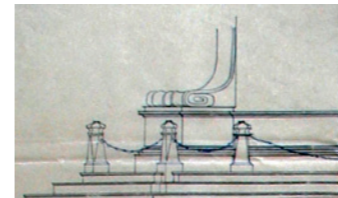

Oprava v roce 1940

že sousoší „povážlivě chátrá,“ ujal se oprav spolek Přátelé starého Jindřichova Hradce. Na jeho výzvu se uskutečnila sbírka a v roce 1940 sousoší opravil sochař Karel Zentner. Ani tato oprava však neochránila Strachovského dílo nadlouho. Již v roce 1954 muselo město přistoupit k novým opravám a v 90. letech 20. století pak k radikálnímu restaurátorskému zásahu, při němž byly ohrožené sochy nahrazeny jejich věrnými kopiemi a originály umístěny do ambitu budovy muzea. Další práce na dominantě náměstí na počátku tohoto století se týkaly instalace osvětlení, opravy schodů, usazení sloupků s řetězy a drobných oprav.

Zajímavý artefakt vznikl v roce 1877

a občané města si ho mohli prohlédnout ve výkladu cukrárny. Cukrář Václav Albrecht a pozlacovač František Tomasko tehdy vytvořili metr vysoký model sousoší, který pak v roce 1931 získalo jindřichohradecké muzeum, jež ho po nezbytné opravě vystavilo v expozici. Z křehkého modelu se do dnešní doby však dochovalo jen torzo.

Detail plánu J. Kotěry

František Fürbach, Jakub Valášek

NOVÉ OBRAZY V GALERII UMĚNÍ

Pro letošní návštěvnickou sezónu došlo k obměně obrazů ve stále galerii, kde se objeví nové, zajímavé přírůstky do muzejní sbírky. Obohacena bude hlavně část věnovaná Novodomensiím, jindřichohradeckým motivům. Místo našla díla předních českých malířů a grafiků, představena tak budou díla Hanuše Schwaigera, Vlastislava Hofmana, Jaroslava Panušky, Aloise Kirniga či Aloise Goldschwendta, kteří během svého života navštívili či pobývali v našem městě a zanechali v něm svou uměleckou stopu. Schwaiger nakreslil v roce 1886 pohled na nejstarší část jindřichohradeckého zámku včetně hladomorny. Hofman během svého pobytu v roce 1924 nakreslil celou sérii velkoformátových pastelů s motivy z našeho města a blízkého okolí. Panuška nařtl pohled na zámek od řeky

Obraz Letní krajina od G. Böhma

Nežárky a Kirnig namaloval na konci 19. století svůj obraz zámku z Podvrchů. Goldschwendt ve stejných letech zachytil minoritský klášter s kostelem sv. Jana Křtitele. Další významnou uměleckou osobností byl Václav Švarc, který zde žil již od konce první světové války, z této doby pochází rozměrný obraz tzv. Menhartovy věže. Část věnovaná umění po roce 1900 bude obohacena o nová díla A. J. Alexe, Marie Galimberti-Provázkové, Gustava Böhma a ze současnějších umělců jsou zastoupeni Bedřich Budil, Jindřich Pileček a nově i Adolf Born, rodák z Českých Velenic. Tato díla jsou doplněna plastikou od významného českého sochaře Jana Hendrycha. Věřím, že letošní obměna opět přispěje k oživení této stále muzejní expozice.

Jakub Valášek

ČLENOVÉ ČESKÉ ARCHEOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI SE SETKALI V J. HRADCI

V sobotu 2. března 2019 proběhlo v Muzeu Jindřichohradecka zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti, kterého se zúčastnilo více než sedmdesát odborníků. Na těchto každoročních konferencích představují archeologové svou práci široké veřejnosti.

Za Muzeum Jindřichohradecka představil Vladislav Burian záchranný výzkum v historickém domě čp. 515 ve Slavonicích a v bývalém klášteře augustiniánů v Třeboni, Jan Kocina ukázal výsledky výzkumu při kostele Narození Jana Křtitele v Dešně

a Martin Rychlík uvedl dílčí část své magisterské práce, zaměřené na výzkum třeboňského rybníku Svět. Dalších deset příspěvků poskytli stávající i budoucí kolegové z jiných regionálních institucí, např. student archeologie na Jihočeské univerzitě Tomáš Pancíř ukázal výzkum hrobů civilních obětí z konce 2. světové války na Novobystřicku. Akci zakončila téměř dvouhodinová komentovaná prohlídka kostelem sv. Jana Křtitele, kterou vedl Vladislav Burian.

Jan Kocina, Vladislav Burian

VELIKONOČNÍ VESELICE V MUZEU POČTVRTÉ

Letos můžete zažít Velikonoční veselici v prostorách Muzea Jindřichohradecka – konkrétně v obou renesančních sálech a na přilehlém dvoře minoritského kláštera ve Štítného ulici již počtvrté. Tento rok připadá Bílá sobota na 20. dubna a program letos začne v Jindřichově Hradci netradičně před KD Střelnice již v 9.30 hodin vystoupením Jarošovské krojové družiny a průvodem se stromem Kraslicovníkem vedoucím na náměstí Míru, kde bude strom ukotven.

Programy v minoritském klášteře začínají od 10.00 a potrvají do 16.00 hodin. Pro děti i dospělé bude připravena řada dílniček, na kterých si budete moci vyrobit nejen nejrůznější velikonoční dekorace z rozličných materiálů, ale také si budete moci uplést velikonoční pomlázku, složit rehtačku a třeba vyzkoušet i tradiční techniku batikování voskem při zdobení kraslic se členy Jarošovské krojové družiny.

Můžete nahlédnout pod ruce sklářskému mistru, který přímo před Vámi vyrobí skleněné figurky. Namalujete si vlastní velikonoční perníčky a můžete dokonce zkusit vyfouknuté slepičí i husí vejce vyvrtat do vzorů pod vedením odborníka. Těšit se můžete na malý velikonoční trh chráněných dílen místních i z okolí. Své výrobky nabídnou ke koupi dílny sdružení Okna, Domov Kopretina z Černovic i místní výchovný ústav, Nazaret z Borovan přiveze svou tradiční keramiku.

Během dne jsou na programu vystoupení Jarošovské krojové družiny, známé cimbálové kapely Notečka a dlouhorožského harmonikáře Ondry Váchy, který bude celý program moderovat. Občerstvení bude zajištěno, v černé kuchyni otevřeme opět malou krčmu.

red.

Zprávy

MUZEUM OTEVÍRÁ SEZÓNU V ÚTERÝ 2. DUBNA 2019

Expozice v jezuitském semináři – jsou otevřeny denně mimo pondělí od 8.30 do 12.00 a od 13.00 do 17.00 hodin. **Městská vyhlídková věž** je otevřena pouze o víkendech a státních svátcích od 10.00 do 12.30 a od 13.00 do 16.00 hodin. **Výstavní prostory v minoritském klášteře** jsou otevřeny od 26. dubna 2019 denně mimo pondělí od 9.00 do 12.00 a od 13.00 do 16.00 hodin. **Kostel sv. Jana Křtitele** je pro veřejnost uzavřen.

Knihovna Muzea Jindřichohradecka s badatelnou ve Štítného ulici poskytuje služby pro veřejnost v pondělí a ve středu od 12.30 do 15.30 hodin.

* * *

V pondělí 8. dubna 2019 od 19.00 hodin se koná v konferenčním sálu muzea ve Štítného ulici setkání Spolku přátel starého Jindřichova Hradce, na kterém zazní přednáška Františka Beneše a Mgr. Karla Slámy z Audiovizuálního studia J. Hradec s názvem **JINDŘICHŮV HRADEC V AMATÉRSKÉM FILMU**. Jde o prezentaci unikátních dokumentů ze 70. let 20. století. Vstup volný.

Ve čtvrtek 11. dubna od 16.00 hodin ve výstavní síni „V jezuitském semináři“ na Balbínově nám. se koná vernisáž výstavy **TINA BAUERPEZELLEN – ZAPOMENUTÉ POKLADY**. Výstava potrvá do 16. června 2019.

V pátek 12. dubna 2019 od 18 hodin se koná setkání Klubu historie letectví Jindřichův Hradec s přednáškou Karla Ludvíka o historii a výbroji improvizovaného vlaku, který vznikl v Penze 29. května 1918 v rámci Československé legie během občanské války v Rusku. Přednáška nese název **OBRNĚNÝ VLAK ČESKOSLOVENSKÉHO VOJSKA NA RUSI „ORLÍK“**. Konferenční sál muzea ve Štítného ulici. Vstup volný.

VELIKONOČNÍ VESELICE se koná na Bílou sobotu 20. dubna. Zahájení u KD Střelnice od 9.30 hodin. Na programu: 10.00 – 16.00 hodin velikonoční dílničky a trhy. Bílou sobotou Vás provede dlouhorožký harmonikář Ondra Vácha, vystoupí Jarošovská krojová družina a cimbálová kapela Notečka. Konferenční sál, přední dvůr muzea ve Štítného ulici. Vstup volný.

Vernisáž výstavy TRAGICKÁ LÉTA 1939–1942. Život v Jindřichově Hradci na stránkách týdeníku Ohlas od Nežárky se koná ve čtvrtek 25. dubna od 16.00 hodin v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici. Výstava potrvá do 6. ledna 2020.

NOVUM – měsíční zpravodaj Muzea Jindřichohradecka

Ročník XXVIII. 4/2019

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Píkal

Registrační značka: MK ČR 11673

Výkonný redaktor: Pavla Michalová

www.mjh.cz

Adresa: Muzeum Jindřichohradecka, Balbínovo náměstí 19/I, Jindřichův Hradec, 377 01

Telefon: 384 363 660 (pokladna), 384 363 661 (pracovny), E-mail: muzeum@mjh.cz

TINA BAUER-PEZELLEN – ZAPOMENUTÉ POKLADY

První výtvarná výstava roku 2019 nám připomene 40. výročí od úmrtí významné malířky, grafičky a tvůrkyně reklamních plakátů, her a dětských knih německo-českého původu Clementiny Pezellen. Pro tuto výstavu byl pečlivě restaurován rozsáhlý soubor díla této umělkyně, který pochází z nečekané akvizice z pudy jednoho jinřichohradeckého domu. Jedná se o desítky kreseb, akvarelů, grafik a reklamních výtvarných děl.

Nejstarší pochází z dětských let kolem roku 1907, další z roku 1913 ze studií na českobudějovickém Lyceu, po jehož absolvování se přesunula do Liberce, kde se stala členkou tamního spolku Metznerbund. Ve studiích opakovaně pokračovala na vídeňské Kunstgewebeschule a na počátku 30. let také na mnichovské Akademii. V mezidobí pracovala jako reklamní malířka a tvůrkyně plakátů nejdříve v Mannheimu,

poté v Liberci a Ústí nad Labem. Ve 30. letech působila v Mnichově, kde se v roce 1933 zúčastnila výstavy Neue Seession, po které byla vzhledem k nacistickému režimu všechna díla prezentovaná na výstavě prohlášena za zakázaná. V roce 1935 se provdala za fotografa Sigmunda Bauera a přesídlila do Výmaru, kde muž získal místo na tamější umělecké škole. V roce 1937 se jim narodil syn Peter a v roce 1939 dcera Annemirl, pozdější významná východoněmecká protirežimní umělkyně. Po vypuknutí druhé světové války se Tina stáhla do ústraní a věnovala se svým dětem, navíc její manžel padl roku 1944 na východní frontě. Po skončení války zůstala ve Výmaru, na území východního Německa, kde žila až do své smrti v roce 1979. Období po druhé světové válce nepatří k jejímu vrcholnému, stalo se poplatné dobovým tendencím, ale přesto si uchovalo jisté rysy meziválečné avantgardy. V těchto meziválečných letech byl v jejím díle znatelný vliv Schieleho a Kokoschky, poté německého expresionismu a hlavně sociálního umění. Připravovaná výstava, která začne 11. dubna v 16 hodin ve výstavní síni „V jezuitském semináři“, bude všechny tyto důležité aspekty tvorby přibližovat.

Jakub Valášek